

נושא מס' 2

היבטים של תקשורת בדרך וסימנים מעידים

תוכן עניינים

1.....	היבטים של תקשורת בדרך וסימנים מעידים.....
1.....	חלק א: היבטים של תקשורת בדרך*
1.....	מערך השיעור.....
3.....	פתיחה.....
4.....	ריבוי המסרים בדרך.....
6.....	כיצד מוסדרת התקשורת בין משתמשי הדרך?.....
6.....	התמרורים.....
8.....	שפת סימנים.....
8.....	שימוש באורות.....
9.....	הרמזור.....
10.....	שפת הצלילים.....
11.....	שפה מילולית.....
11.....	תקנות תעבורה: היבטים של תקשורת בדרך.....
11.....	שפת התעבורה בדרך, תמרורים וחוקים כחלק משפת התעבורה.....
11.....	תקנות בנושא איתותים.....
13.....	שאלות בנושא התמרורים.....
14.....	שאלות לתרגול לקראת מבחן התיאוריה.....
17.....	חלק ב: סימנים מעידים.....
17.....	מערך השיעור.....
19.....	מהם סימנים מעידים?.....
22.....	סימנים מעידים והערכת גורמי סיכון.....

חלק א: היבטים של תקשורת בדרך*

מערך השיעור

מטרות

התלמידים:

- יזהו את מרכיבי התקשורת בין משתמשי הדרך השונים.
- יכירו את חשיבות התקשורת בין כל משתמשי הדרך.
- יכירו את משמעות הסימנים השונים בדרך.

רעיון מרכזי

תקשורת בין משתמשי הדרך חיונית ביותר להתנהלות תקינה בדרך ולשליטה במרכיביה הייחודיים. סימנים אלה מועברים באמצעות כמה שפות תקשורת: שפת האורות, שפת הצלילים, שפת התמרורים והסימנים המוסכמים, שפת הגוף, השפה המילולית (המדוברת והכתובה) ושפת הצבעים.

* מערך השיעור ופירוט הפעילויות לחלק ב – "סימנים מעידים" נמצא [בהמשך](#)

מהלך השיעור

משימות לתלמיד	זמן	פירוט פעילויות / אמצעים	שיטת ההוראה	פירוט התוכן	ראשי פרקים של התוכן
	10 דקות	טלפון חכם, או מחשב וברקו פעילות שבה יפענחו התלמידים סימנים שונים המופיעים בטלפון החכם..	הסבר המורה + תרגול להדגשת הצורך בשפה משותפת לכל המשתתפים	מהי תקשורת בין משתמשי הדרך חשיבות התקשורת בדרך	חלק א: פתיחת השיעור: "מהי תקשורת" הצגת מטרת השיעור
	10 דקות	סרטון צומת בעיראק (1.0 דקות) המציג תקשורת בין נהגים + מטלת צפייה	צפייה בסרטון + דיון	מה קורה כשיש ריבוי מסרים בדרך או כשאין תקשורת בין משתמשי הדרך	המשמעות של ריבוי מסרים בדרך והיעדר תקשורת בין משתמשי הדרך על המתרחש בה
נספח בעמוד 12 תקנות התעבורה	5 דקות	1. סרטון על ציות לתמרורים נהיגה בדרך - ציות לתמרורים (הרלב"ד, 1:15 דק') 2. סרטון שבו מוצגים התמרורים על-פי קבוצות: סוגי תמרורים (3:06 דק') 3. לוח התמרורים המלא	הסבר המורה +המחשה	תמרורים	מרכיבי התקשורת בין משתמשי הדרך (שפות התקשורת)
	5 דקות	איורים גרפיים	הסבר המורה +המחשה	שפת הסימנים	מרכיבי התקשורת בין משתמשי הדרך (שפות התקשורת) - (המשך)
	5 דקות	איורים גרפיים	הסבר המורה+ המחשה	הרמזור	מרכיבי התקשורת בין משתמשי הדרך (המשך)
	5 דקות	איורים גרפיים	הסבר המורה+ המחשה	שפת הצלילים שפת גוף שפה מילולית	מרכיבי התקשורת בין משתמשי הדרך (המשך)

פתיחה

התקשורת היא מעגל של העברת מסר, קליטתו ופענוחו, ובעקבות פענוח המסר - העברת משוב, קבלת החלטה, ונקיטת עמדה או פעולה.

התקשורת בדרך היא אמצעי לארגון סדר ובטיחות בדרך תוך כיבוד הזכויות של כל משתמשי הדרך, ויצירת הבנה וקשרי גומלין ביניהם.

תקשורת יעילה בדרך מאפשרת למשתמשי הדרך השונים להפעיל שיקול דעת בהתאם למצב בדרך ולהתנהלותם של משתמשי הדרך האחרים, ולקבל החלטה ביחס להתנהגות הבטיחותית הנדרשת.

המסרים מועברים באמצעות כמה שפות תקשורת: שפת האורות, שפת הצלילים, שפת התמרורים והסימנים המוסכמים, שפת הגוף, השפה המילולית (המדוברת והכתובה) ושפת הצבעים.

שפת התעבורה מושתתת על מערכת מוסדרת של סימנים מוסכמים, אשר חלקם משמשים כללים ברורים ומחייבים להתנהגות, וחלקם - חומרי גלם למחשבה ולשיקול דעתו של הנהג. בזמן נהיגה אין אפשרות לתקשר מילולית עם משתמשי הדרך האחרים, ולכן יש צורך בשפת תעבורה מיוחדת המבוססת על סימנים מוסכמים. בעולם שבו השפה מובנת לכל השותפים לתקשורת הבין-אישית, והמסר נקלט ומתפרש כפי שהתכוונו שיתפרש – אמורים להיות פחות חיכוכים ופחות הפתעות (כלומר, פחות תאונות).

גם במקרים שבהם עלולה הייתה לקרות אי-הבנה כלשהי, ניתן לעיתים להבהיר כוונות באמצעות התקשורת הבין-אישית, לסלק את אי-ההבנה ו"לשפר ביצועים". למשל, כאשר נהג מרגיש שיש תקלה ברכבו, הוא יפעיל את איתות החירום, על מנת שהרכב שמאחריו יהיה מודע למצוקה, יאט ויסטה שמאלה כדי לעקוף את הרכב המקולקל. דוגמה נוספת: כאשר נהג רכב מבחין בהולך רגל שמתכוון לחצות כביש במקום בלתי מוסדר, הוא יאט ויסמן בעזרת אורות הרכב או תנועת ידיים שראה את הולך הרגל ויאפשר לו לעבור.

א. הצורך בשפה משותפת לכל המשתתפים (תרגיל באמצעות שימוש בטלפון חכם (סמארטפון))

על-פי הוראת המורה, ישלח אחד התלמידים סמליל (אימוג'י) בטלפון החכם לכל הכיתה (או שהמורה יציג סמליל במחשב). על התלמידים להסביר, או לשלוח הודעה המפרשת את הסמליל. בהתחלה יוצג סמליל של חייכן (סמיילי) וכו', שכל התלמידים יודעים מהי משמעותו. בשלב הבא יוצג סמליל מתוחכם יותר, שרק חלק מן התלמידים יכירו אותו, למשל, דגל ליבריה, ולבסוף יוצג סמליל מסובך יותר, למשל, סמליל של נורת ליבון שאותו התלמידים ממעטים להכיר, והם יתנו לו פירושים שונים.

למורה - שאל את התלמידים : מה הבינו בפענוח סמליל החייכן (כולם הבינו את המשמעות של הסמליל).

למורה: שאל את התלמידים מה הבינו כשהוצג הסמליל של דגל ליבריה (כולם הבינו שמדובר בדגל של מדינה, רק חלק ידעו של איזו מדינה).

למורה: שאל מה הבינו כשהוצג סמליל נורת הליבון (כולם הבינו שזו נורה, אבל התלמידים נתנו פירושים שונים לסמליל - חלק ראו בה אור, חלק "הברקה", וכדומה).

ב. תרגיל בהצגת תמרורים

התרגיל נועד להדגיש את הצורך בשפה משותפת לכל משתמשי הדרך.

למורה: הצג בפני התלמידים תמרורים מלוח התמרורים: תמרור "עצור" ותמרור המסמן "כביש חד-סטרי" וכן תמרור מלוח הסמלים המציין "מעבר עילי", ובקש מהם לזהות מה מציין כל תמרור (כל התלמידים ידעו לזהות את תמרור העצור ופחות את התמרורים האחרים).

למורה: בקש מהתלמידים להגיד מה דומה ומה שונה בין שני התרגילים (תרגיל א' ותרגיל ב'). (הדומה - חשיבותה של אחידות השפה להבנת סימנים, החשיבות היתרה בהכרת הסימנים בדרך, הקושי בפענוח המסרים. השונה - המשמעות הבטיחותית בהבנת הוראות התמרורים).

[לוח התמרורים המלא](#)

ריבוי המסרים בדרך

משתמשי הדרך משדרים וקולטים מסרים רבים. על הנהג להיות ערני ודרך לקליטת המסרים, לדעת לפענח אותם בכל רגע נתון, לנתח את המצב ולקבל החלטה הנוגעת להתנהגותו. החלטה נכונה תוביל להתנהגות בטיחותית. למשל, נהג רכב הנוסע בכביש שבצידו חונות מכוניות – המסר לנהג הוא, שרכב עשוי לצאת מהחנייה או שדלת תיפתח ונהגה יצא ממנה לכיוון הכביש. הולך הרגל קולט מסרים מהולכי רגל אחרים, מכלי הרכב החולפים על הכביש, וכן מסרים רבים שאינם קשורים להתנהגותו בדרך, למשל, שלטי פרסומת, חלונות ראוה המושכים את תשומת הלב וכדומה.

קשיים בפענוח המסרים – שינוי במסרים שאליהם רגילים, למשל, כאשר בעת עבודות בכביש חל שינוי במסרים שאליהם הורגלו הנהגים – הנהגים הורגלו לנסוע בכביש בעל רוחב מסוים ובמהירות מסוימת, ובשל העבודות בכביש המסר משתנה ועליהם להאט ולנסוע בכביש צר יותר.

קושי בהבנת משמעות המסרים והכיוון שממנו הם מגיעים – לדוגמה: רכב חירום המפעיל צופר – לנהג קשה לעיתים להבחין היכן נמצא רכב החירום. אם רכב החירום המפעיל צופר נוסע מאחורי רכבו עליו להיצמד לימין ולפנות לו את הדרך ולא להמשיך בדרכו.

הצורך בפענוח מהיר – על הנהג מוטל הצורך להתייחס אל המסרים הרלוונטיים מתוך המסרים הרבים ולפענח אותם במהירות (שניות) בתנאי לחץ. לדוגמה: כלי רכב הנוסע פתאום אחורנית.

ריבוי מסרים – לדוגמה: בשל ריבוי תמרורים וסימוני נתיבים בדרך, על הנהג לציית להוראות רבות. וכן, בהתקרבו לצומת עליו להתייחס לתנועה רבה של כלי רכב, להבחין בכלי רכב המאותתים לכיוון נסיעתם או מפעילים אורות בלימה.

10 דקות

תרגיל לתלמידים:

איך להבטיח שפענוח המסרים יהיה דומה?

צפו בסרטון [צומת בעיראק](#) (1.0 דקות)

שאלות לתלמידים:

- רשמו את המסרים שבדרך, מהם המסרים המובנים ומהם הקשיים המוצגים?
- מדוע לדעתכם לא מתרחשות תאונות בצומת זה?

למורה

התשובה: התאונות אינן מתרחשות בצומת זה, כי הנהגים מפענחים את המסרים באופן דומה.

- כיצד ניתן למנוע תאונות בדרך על-פי הדוגמה שראיתם בסרט ועל-פי הדברים שאתם מכירים?

למורה

תשובה: שפה אחידה וברורה באמצעות תמרורים, הנחיית שוטר, שימוש באורות וכו'.

הצגת התמרורים

צפו בסרטון [תמרורי הוריה ציות לתמרורים](https://www.youtube.com/watch?v=vQJENbQWMrQ) (הרלב"ד, 1:15 דקות) המציג דוגמאות לתמרורים מסוגים שונים בדרך (<https://www.youtube.com/watch?v=vQJENbQWMrQ>)
למורה: לאחר הצפייה בסרטון דונו עם התלמידים על חשיבות התמרורים.

למורה: הציגו את הסרטון סוגי תמרורים (הסרטון הוכן על-ידי בר, אדי וטל, ומציג את קבוצות התמרורים, 3:06 דקות).
בקשו מהתלמידים לזהות מה משותף לתמרורים בכל קבוצה וקבוצה (צבע, צורה וכדומה).

כיצד מוסדרת התקשורת בין משתמשי הדרך?

התמרורים

התמרורים הם חלק בלתי נפרד מתקנות התעבורה, והחוק מחייב לנהוג לפיהם ולציית להם.

קיים דמיון רב בין התמרורים במדינות רבות בעולם, ולכן הם משמשים כשפה בין-לאומית.

בלוח התמרורים הישראלי 10 קבוצות:

1. תמרורי אזהרה והתראה, מ-101 עד 152. רובם משולשים.
2. תמרורי הוריה, מ-201 עד 231, רובם עגולים בעלי רקע כחול.
3. תמרורי זכות קדימה, מ-301 עד 310, בעלי צורות גיאומטריות שונות.
4. תמרורי איסורים והגבלות, מ-401 עד 439, רובם בעלי מעגל אדום.
5. תמרורי תחבורה ציבורית, מ-501 עד 513, רובם מרובעים או סימונים על הכביש.
6. תמרורי מודיעין והדרכה, מ-601 עד 637, מרובעים.
7. תמרורי רמזורים ובקרת נתיבים, מ-701 עד 726 (פ' – פולט אור).
8. תמרורי סימון על פני הדרך, מ-801 עד 821.
9. תמרורים באתר עבודה, מ-901 עד 935, תמרורים וסימונים על הכביש בצבע כתום.
10. נספח סמלים, 97 סמלים בשחור-לבן.

ניתן למיין את התמרורים לשבע קבוצות על-פי צורת התמרור וצבעו.

סוג התמרור	דוגמאות	
משולשים – תמרורי אזהרה והתראה	135 	סכנה – מעבר חצייה להולכי רגל
	140 	האט – ירידה תלולה לפניך
	145 	תשומת לב – תנועה דו-סטריית לפניך
עגולים (למעט יוצאים מן הכלל) – תמרורי הוריה או איסור	402 	הכניסה אסורה (אדום)
	227 	שביל לאופניים (כחול)

	<p>סע ישר או ימינה בלבד (כחול)</p>	<p>(עשה או על תעשה)</p>
	<p>עצור ותן זכות קדימה (מתומן)</p>	<p>צורות שונות: תמרורי זכות קדימה</p>
	<p>תן זכות קדימה (משולש הפוך)</p>	
	<p>תן זכות קדימה להולכי רגל במעבר חצייה (מרובע)</p>	
	<p>עצור (תמרור נייד עגול) בידי משמרות הזהב או עובדי דרכים</p>	
	<p>הכוונה ליציאה מהדרך</p>	<p>מרובעים – תמרורי מודיעין והדרכה</p>
	<p>כביש חד-סטרי</p>	
 	<p>מספר הנתיבים הולך וגדל</p>	
	<p>לנוהגים ברכב, להולכי רגל ולרכבת קלה</p>	<p>רמזורים</p>
	<p>קו הפרדה בין נתיבים, מעבר חצייה, קו גבול הכביש, שפת המדרכה</p>	<p>סימנים על פני הדרך (גם הם תמרורים)</p>
	<p>מרכז העיר, כביש אגרה, מעבר עילי או תחתי</p>	<p>נספח סמלים (בצבעי שחור על רקע לבן)</p>

שפת סימנים

חלק מהתקשורת בין משתמשי הדרך נעשית באמצעות שפת גוף – תנועות ידיים, הבעות פנים. למשל:

1. רוכב אופניים מאותת על כוונתו לשנות נתיב, לפנות או לעצור.
2. חיילים מבקשים טרמפ.
3. מורה מבקשת מנהגים לעצור ולהמתין עד שהכיתה תוכל להשלים את חציית הכביש במעבר חצייה.

סימני היד של השוטר

סימני היד של השוטר מיועדים להכוונת תנועה או לעצירת רכב למטרת ביקורת. השפה ברורה ומוכרת לכל הנהגים בעולם:

- הרמת היד: עצור!
- הנפת היד מעל הכתף, או הזזת היד מצד אל צד: סע!
- הנפת היד מעל הכתף או הזזתה מצד אל צד, בעוד שהיד השנייה מצביעה: סע לכיוון ההצבעה!

הוראות שוטר במדים גוברות על הוראות אחרות של תמרורים או של תקנות, ויש לציית להן.

שימוש באורות

פנסי חנייה – לבנים (או צהובים): אורות קטנים בחזית הרכב המשמשים למקרה שהרכב חונה בחשיכה במקום שבו נעים כלי רכב.

- פנסי חזית – לבנים (או צהובים): אור גבוה (מסנוור) ואור נמוך. חובה להדליק בזמן תאורה, אך יש להימנע מלסנוור את נהג הרכב הבא ממול או הנוסע מלפנים.
- פנסים נוספים בחזית - אור חנייה ומחונן כיוון. פנס לתאורת יום המותקן בחזית הרכב ומיועד לשיפור נראות הרכב בנסיעה ביום – מותקן בכלי רכב חדשים אך אינו חובה.
- מחווני כיוון (וינקרים) – לבנים או צהובים בחזית הרכב, צהובים או אדומים בחלקו האחורי של הרכב לאיתות לפי כיווני הפנייה של הרכב.
- תאורת חירום - קיים מתג שמאפשר הפעלת כל מחווני הכיוון בו-זמנית כתאורת חירום.
- פנסים אחוריים – אדומים: נדלקים יחד עם פנסי החזית.

- פנסי בלימה מאחור – אדומים - מופעלים בעת לחיצה (אפילו קלה) על דוושת הבלם.
- פנס ערפל אחורי – אדום - להדלקה רק בערפל, בגשם שוטף או בשלג. מותר להוסיף פנסי ערפל קדמיים בצבע לבן.
- פנס לנסיעה אחורנית – לבן - מופעל עם שילוב ההילוך האחורי.
- מחזירי אור – אדומים - בחלקו האחורי של הרכב.
- הארת לוחיות הזיהוי האחוריות - אור לבן המכוון להארת הלוחית בלבד. נדלק יחד עם פנסי החזית.
- פנס מהבהב לרכב ביטחון – אדום לאמבולנס ולרכב כיבוי אש, אדום ו/או כחול לרכב משטרה, לרכב צה"ל. לרכב ביטחון המצויד גם בסירנה.
- פנסי רוחב – נדרשים ברכב שרכבו 210 ס"מ או יותר (משאיות ואוטובוסים).
- משולש אזהרה נייד מחזיר אור – חייב להימצא בכל כלי רכב, להצבתו מאחורי הרכב בעת שאירעה בו תקלה. רכב שמשקלו הכולל המותר מעל 3,500 ק"ג חייב גם בפנס אזהרה מיטלטל.
- אורות זיהוי בחלקו האחורי של הרכב כוללים: אור אחורי, אור בלם ומחווני כיוון, ובנוסף, בצד אחד אור ערפל ובשני אורות לנסיעה אחורנית.

פנס אחורי אור בלם, אור נסיעה לאחור, מחווני כיוון, אורות זיהוי

פנס חזית תאורה, מחווני כיוון, אורות זיהוי

ברשימה זו ניתן להבחין, שצבע הפנסים הקדמיים לבן והאחוריים - אדום, למעט האור לנסיעה אחורנית, שצבעו לבן והוא מעיד על כיוון הנסיעה של הרכב.

לצבעים נקבעו משמעויות שונות.

הרמזור

- משמעות צבעי הרמזור לנהגים לפי מעגל המופעים:
- **אדום:** עצור לפני קו העצירה והמתן לאור הירוק.
 - **אדום וצהוב:** המתן לפני קו העצירה והתכונן לנסיעה עם הופעת הירוק.
 - **ירוק:** התקדם אם הצומת פנוי. אם מופיע חץ בעדשת הירוק, התקדם רק בכיוון החץ.
 - **ירוק מהבהב:** בתוך 3 שניות יופיע הצהוב. אם הנך קרוב מאוד לצומת – המשך, אם לא – התחל בתהליך עצירה.
 - **צהוב:** עצור לפני קו העצירה, אלא אם כן אינך יכול לעצור בבטחה. אם הופיע אחרי הכניסה לצומת, יש לפנותו ללא היסוס.
 - **אור צהוב מהבהב ברמזור בן 3 עדשות:** התקדם בזהירות, כי מערכת הרמזור אינה פועלת, ותן זכות קדימה במעברי חצייה להולכי רגל ולרוכבי אופניים.
 - **אור צהוב מהבהב בעדשה בודדת:** תן זכות קדימה במעברי חצייה להולכי רגל ולרוכבי אופניים.

הרמזור המיוחד להולכי רגל או לרוכבי אופניים:

- **אדום:** אל תתחיל בחצייה. אם התחלת, השלם את החצייה במהירות.
- **ירוק:** מותר לחצות את הכביש לאחר בדיקת מצב התנועה.

למורה: יש להדגיש, כי ברמזור להולכי רגל אין מופע צהוב בין האדום לירוק, ולהיפך.

שפת הצלילים

שפת הצלילים	
רעש כלי הרכב בדרך	עוצמת הרעש של כלי הרכב יכולה לעורר את תשומת ליבם של משתמשי הדרך לכלי הרכב המתקרבים. יש להביא בחשבון, שכלי רכב בעלי מנועים חשמליים, ההולכים ומתרבים בכבישי הארץ, הם שקטים.
צפירות של רכב ביטחון	מלוות את האורות המהבהבים שעל רכב הביטחון.
צפצוף מכוניות	יכול לשמש אזהרה, אך גם אות לחוסר הסבלנות של הנהג ברכב.
צלצל אופניים	פעמון האופניים משמיע צליל שונה מזה של כלי רכב הממונעים.
זמזומים במעברי חצייה	הזמזום מיועד לסייע לכבדי ראייה לחצות את הכביש. הוא עשוי לשנות את קצבו כאשר מגיע מופע האור הירוק להולכי הרגל.
זמזם	בכלי רכב גדולים – משאיות כבדות ואוטובוסים – מותקן זמזם המודיע כי הרכב נוסע לאחור.

צופר

שפה מילולית

שפה מילולית	
דיבור	1. שיחה בין הולכי רגל 2. הוראות משוטר
כתב	1. שלט המעביר מסר שלא נקבע לו תמרוך, דוגמה: משאיות חוצות את הכביש. 2. שלט המודיע על עבודות בדרך בנוסף לתמרוך. 3. שלט המודיע על שינוי בסדרי התנועה. 4. שלטים המודיעים על יציאה מכביש מהיר. 5. שלטים המודיעים על כניסה ליישוב. 6. שלטים המודיעים על היישובים הקרובים ועל המרחק מהם.
תמרורים שמופיע בהם מלל (שלט הכוון, אזהרה וכדומה)	

הערה **למורה**: הרכב האוטונומי העתידי, שנמצא כיום בפיתוח וניצניו כבר נראים בכבישים, כולל תקשורת בין כלי הרכב באמצעות מצלמות, מכ"מ ומחשבים. התקשורת מאפשרת שליטה ברכב במצבים שונים בלי התערבות הנהג.

תקנות תעבורה: היבטים של תקשורת בדרך

שפת התעבורה בדרך, תמרורים וחוקים כחלק משפת התעבורה

התמרורים:

למורה: הסבר על קבוצות התמרורים ומשמעותן - נמצא בסרטונים שבהם צפו התלמידים קודם לכן.

<p>תקנה 58. חובה לאותת ודרך האיתות</p>	<p>(א) נוהג רכב העושה אחד מאלה: (1) מתכוון לנוע או להפנות את רכבו; (2) מתכוון לסטות מנתיב נסיעתו; (3) עוצר את רכבו; ייתן אות בזמן וממרחק מספיקים כדי להזהיר עוברי דרך אחרים, ובצורה המבטיחה, כי האות ייראה לעיניהם, זולת אם סיבה סבירה מנעה אותו מלתת אות כאמור.</p>
--	--

<p>(ב) נתן נוהג רכב אות כאמור בתקנת משנה (א) יפסיק את מתן האות משהשלים אותה פעולה שלשמה ניתן האות.</p>	
<p>(א) אות כאמור בתקנה 58(א) יינתן כדלקמן: (1) לפני תחילת נסיעה, פנייה או סטייה – על-ידי מחוון כיוון; (2) בהפעלת הבלמים להאטה או לעצירה – על-ידי אור הבלימה. (ב) התקלקלו מכשירי האיתות האמורים בתקנת משנה (א) או באין מכשירים כאלה ברכב, ייתן הנהג את האות בידו. (ג) נוהג רכב רשאי להוסיף לאות הניתן במכשירים כאמור בתקנת משנה (א) אות בידו, אם נראה לו כי נסיבות העניין מצדיקות זאת.</p>	<p>תקנה 59. מתן אות</p>
<p>(א) האות להנעת רכב העומד מצד ימין של הכביש, וכן האות לשם פנייה או סטייה שמאלה יינתן - (1) במחוון כיוון – על-ידי הארת אורות מהבהבים מצידו השמאלי של הרכב; (2) ביד - בהוצאת הזרוע השמאלית עד למרפק מחוץ לרכב בקו אופקי. (ב) האות להנעת רכב העומד מצד שמאל של הכביש, וכן האות לשם פנייה או סטייה ימינה יינתן - (1) במחוון כיוון – על-ידי הארת אורות מהבהבים מצידו הימני של הרכב; (2) ביד - בהנעת כף היד השמאלית והזרוע במעגל מחוץ לרכב בכיוון מהלך השעון. (3) באופניים - בהרמת הזרוע הימנית בקו אופקי ובניצב לכיוון הנסיעה של האופניים. (ג) האות לעצירה או להאטת המהירות יינתן - (1) באור הבלימה; או (2) ביד - בנענוע כף היד השמאלית והזרוע למעלה ולמטה, מחוץ לרכב, כשהזרוע בקו אופקי וכף היד מופנית כלפי מטה.</p>	<p>תקנה 60. האיתות</p>
<p>(א) מתן אות בצופר לא יהיה ממושך או חוזר יותר מן הדרוש לפי הנסיבות. (ב) בדרך עירונית לא ישמיע אדם את אזהרה בצופר אלא למתן אות אזהרה למניעת סכנה קרובה שאין למנוע אותה באופן אחר.</p>	<p>תקנה 63. השימוש בצופר</p>
<p>מותר לאותת קצרות על-ידי הבהוב האור הגבוה כדי להזהיר את נוהג הרכב שלפניו, כי בכוונתו לעקפו או לעבור על פניו, ובלבד שלא יאותת כאמור, אם הוא עלול לסנוור נוהג רכב אחר הבא לקראתו.</p>	<p>תקנה 99. עמעום</p>

שאלות בנושא התמרורים

למורה: התלמידים יזהו תמרורים ויבררו משמעותם. על התלמידים להשיב לשאלות הבאות:

1. תמרור שצורתו מרובעת הוא בדרך כלל:

א. תמרור אזהרה

ב. תמרור הוריה

ג. תמרור מודיעין והדרכה

ד. תמרור נייד

2. התפקיד של תמרור מודיעין והדרכה הוא בדרך כלל:

א. לספק מידע על מקומות, על כיוונים, על הכוונה ועל קביעת היתרים

ב. לקבוע איסורים

ג. להורות לנהגי רכב כיצד לנהוג

ד. להזהיר עוברי דרך על סכנות קרובות בדרך

3. סימון על גבי הכביש שנעשה על-פי החוק נחשב לתמרור:

א. רק אם צבעו לבן

ב. רק בתחום דרך עירונית

ג. תמיד

ד. רק אם יש לצידו תמרור אחר.

4. כשהרכב מלפנים מפעיל את כל מחווני הכיוון יחד:

א. הוא מודיע על פנייה קרובה

ב. הוא מודיע שהוא עומד לבלום

ג. הוא מודיע על מצוקה

ד. הוא מודיע על תאורה מקולקלת

5. רשמו את מספר התמרוך המתאים ליד כל שם. היעזרו ב**לוח התמרוכים המלא**

- ילדים בדרך __
- צומת __
- כביש משובש __
- נתיב תחבורה ציבורית __
- גשר __
- סכנה __
- הכניסה אסורה __
- תן זכות קדימה __
- אסור לעקוף __
- גובה מרבי' __
- דרך מהירה __

שאלות לתרגול לקראת מבחן התיאוריה

1. האם חובה לציית להוראות ולאותות של שוטר במדים?

- א. כן, בכל מצב, ובזהירות-יתר
- ב. לא, רק להוראות של שוטר תנועה
- ג. כן, לעניין הכוונת תנועה בלבד
- ד. לא, רק אם השוטר בתפקיד

2. באילו תנאים מותר לסטות מנתיב הנסיעה?

- א. בנהיגה במהירות אטית ובסטייה חדה
- ב. לאחר איתות ומבט במראות בלבד
- ג. בתנאי שלא ייגרמו סיכון או הפרעה לעוברי דרך
- ד. אסור לסטות כלל מנתיב הנסיעה

3. באילו מקרים עליך לאותת במחווון הכיוון?

- א. רק בפניות שמאלה בצמתים
- ב. כאשר אתה מתכוון להתחיל בנסיעה או להפנות את רכבך או לסטות מנתיבך
- ג. רק לפני עקומה חדה
- ד. בהתקרבת למפגש מסילת ברזל או למעבר חצייה

4. האם חובה לאותת בעת סטייה מנתיב הנסיעה ימינה או שמאלה?

- א. אין חובה לאותת אם הסטייה משמעותית וכל הנהגים מבחינים בה
- ב. אין חובה לאותת בזמן הסטייה מנתיב לנתיב
- ג. בסטייה לא משמעותית מהנתיב אין חובה לאותת
- ד. חובה לאותת לפני כל סטייה מנתיב הנסיעה ועד להשלמתה

5. באיזה אמצעי יינתן אות לבלימה?

- א. בהוצאת יד ימין דרך החלון השמאלי
- ב. בהוצאת יד ימין דרך החלון הימני
- ג. בהפעלתם של ארבעת מחווני הכיוון
- ד. בהדלקת אורות הבלימה

6. כיצד עלינו לנהוג כאשר אנו נוהגים בעקבות רכב המאותת במחון הכיוון (וינקר)?

- א. עלינו לאפשר לנהג הרכב שלפנינו לבצע את הפעולה שלשמה אותת, להאט ואף לעצור אם צריך
- ב. להמשיך בנסיעה אגב הגברת מהירות הנסיעה, לקיצור זמן הקונפליקט
- ג. ניתן להמשיך בנסיעה ללא האטה. הבעיה היא של המאותת
- ד. להיצמד לצד ימין של הכביש

7. כאשר נותנים אות באמצעות הצופר:

- א. האות לא יהיה ממושך יותר מן הדרוש
- ב. האות יינתן בקצב מהיר ואחיד
- ג. האות יינתן על-ידי צפירה ארוכה ומתמשכת
- ד. החוק מחייב שלוש צפירות לפחות

8. מתי חלה על הנהג חובת איתות?

- א. כשהנהג מתכוון לסטות מנתיב נסיעתו
- ב. כשהנהג מגיע לעלייה ארוכה
- ג. כשהנהג מגיע לירידה תלולה
- ד. כשהנהג מתקרב למפגש מסילת ברזל עם מחסום

9. פנס לנסיעה אחורנית:

- א. יופעל רק על-ידי שילוב ההילוך האחורי ורק בזמן שההילוך האחורי משולב
- ב. יופעל על-ידי מתג נפרד ובזמן הפעלתו חייב להישמע זמזום אזהרה
- ג. אסור להתקנה בכל רכב שאינו רכב נוסעים פרטי
- ד. יעשה בו שימוש בשעות התאורה בלבד

10. כשהרכב שלפניך מאותת על כוונתו לפנות שמאלה:

- א. אסור לעבור אותו מצידו הימני
- ב. מותר לעבור אותו מצידו הימני
- ג. עקיפתו תהיה מצד שמאל בלבד
- ד. אסור לעבור אותו מכל צד

תשובות: 1-א, 2-ג, 3-ב, 4-ד, 5-ד, 6-א, 7-א, 8-א, 9-א, 10-ב

חלק ב: סימנים מעידים

מערך השיעור

מטרות השיעור

התלמידים:

- יזהו ויפענחו את הסימנים המעידים.
- יכירו את המשמעות הבטיחותית של הסימנים המעידים בדרך.

רעיון מרכזי

בשיעור הקודם עסקנו בנושא היבטים של תקשורת בין משתמשי הדרך, החשובה כדי להעביר מסרים ברורים וחד-משמעיים ככל שניתן בין משתמשי הדרך השונים. **בשיעור זה נעסוק בנושא "סימנים מעידים"** – סימנים בשפות התקשורת השונות שאותם מפרש הנהג, ומחליט כיצד לפעול כשהוא נתקל בהם. נלמד על תופעות, על מצבים או על התרחשויות בדרך "המזהירים מפני התפתחות של מצב חירום שעלול להסתיים אפילו בתאונה" - מצב המוכר גם בשם "**כמעט תאונה**".

*"כמעט תאונה" הוא מצב חירום, אשר אם זיהינו בהצלחה ובמהירות את סימניו המעידים (הסימנים המעידים על מצב החירום) נוכל למנוע תאונה.

הערה למורה

שיעור זה עוסק בנושא סימנים מעידים ונמשיך לעסוק בהם בפרק 12: **תפיסת סיכונים וזיהוי מוקדם של סכנות**. סימנים מעידים הם הבסיס לזיהוי מוקדם של סכנות.

משימות לתלמיד	זמן	פירוט פעילויות/ אמצעים	שיטת ההוראה	פירוט התוכן	ראשי פרקים של התוכן
	10 דק'		הסבר המורה + דיון ומתן דוגמאות	חשיבות הסימנים המעידים בתקשורת בין משתמשי הדרך הגדרה של סימנים מעידים	חלק ב: סימנים מעידים
	7 דק'	סרטון: הערכת סימנים מעידים בעת נהיגה (הרלב"ד, 0:47 דקות) בסרטון זה התלמידים יזהו את הסימנים המעידים	צפייה בסרטון + דיון	מוקדי המסרים	מוקדי מסרים לנהג - סימנים מעידים
נספח 1,2,3 - טופסי זיהוי לתלמיד + תשובות למורה	30 דק'	התלמידים יצפו ב-3 הסרטונים, יזהו סימנים מעידים וימיינו אותם לפי מקורות ומאפיינים שונים. <ul style="list-style-type: none"> מצא את הסימנים המעידים (הרלב"ד, 0:50 דקות) סימנים מעידים, הולכי רגל (הרלב"ד, 1:55 דקות) מצא את הסימנים המעידים 4 (הרלב"ד, 1:11 דקות) 	דיון בכיתה וסיכום מאפייני הסימנים המעידים	הדרך כמערכת מידע הסביבה כמקור מידע סוג הדרך (מיקום) הזמן שבו נוהגים משתמשי דרך אחרים כמוקד מסרים אנשים כמקור מידע מצבים שנהגים אחרים לא יכולים לראות	
	5 דק'		הסבר המורה		כישורים המעורבים בתהליך זיהוי הסימנים המעידים
	7 דק'	הסרט ליווי לחיים - נהיגה בעיר בתנועה כבדה (הרלב"ד, 5:45 דקות) מציג נהג צעיר שנחשף למצבי סיכון בכביש	הסבר המורה על זיהוי מצבי סיכון + דיון במשמעות הסימנים המעידים לנהג		הערכת מצבי סיכון
	5 דק'		הסבר המורה ומיון סימנים מעידים על-פי מוקדי מסרים		סיכום

מהם סימנים מעידים?

"סימנים מעידים" הם תופעות, התרחשויות או מצבים בדרך, המלמדים את הנהג או רומזים לו בזמן אמת, שעלול להתפתח מצב חירום אפילו עד כדי תאונה. בדרך קיימים מוקדי מסרים שונים, ועל הנהג לעבד מיד את המידע שקיבל ממוקדי מסרים אלה ולפעול בהתאם. כאשר נוהגים יש צורך לשים לב לסימנים בכביש שעלולים לגרום לסכנה או להפרעה בנהיגה, ולשקול את הפעולות והתגובות בהתאם לסימנים המעידים שזוהו. תגובה נכונה לפני התפתחות הדברים עשויה למנוע תאונה או "כמעט תאונה".

סימנים מעידים יכולים להיות - תנאי השטח – צמתים, עיקולים, הגבהות או פסי האטה, מעברי חצייה, רמזורים, גשרים, עבודות בכביש, כלי רכב חונים, עלים, שמן, קרח, שלג, מים על הכביש וכו' – או פעולות של משתמשים אחרים בכביש – עצירת פתאום, פנייה חדה וכדומה – או שילוב של תנאי שטח והתנהגות של נהגים בדרך.

הערכת מצבי סיכון על הכביש מתייחסת ליכולת לברור מכלל המידע שהחושים מספקים לנו פרטים שיעזרו לנו לנבא מה עומד לקרות. מאחר שהמצב בדרך משתנה כל העת, גם לאחר קבלת החלטה ובעת מימושה, חייבים הולכי הרגל, הנהגים, רוכבי האופניים או רוכבי האופנוע להיות קשובים וערניים בדרך, לקלוט את המסרים השונים ולהתאים את המשך תהליך קבלת החלטות שלהם לתנאי הדרך המשתנים ללא הרף.

מוקדי מסרים לנהג – סימנים מעידים

פעילות 1: הערכת סימנים מעידים

צפו בסרטון: [הערכת סימנים מעידים בעת נהיגה](#) (רלב"ד, 0:47 דקות).

זהו את הסימנים המעידים, ורשמו את מוקדי המסרים למשתמשי הדרך שבהם אתם מבחינים בסרטון.

למורה: דונו עם התלמידים ורשמו על הלוח את הנקודות המצוינות למטה.

- **הדרך כמערכת מידע** – המושג "דרך" כולל כביש, מדרכה, שוליים, צומת, תמרורים ועוד. דוגמאות למסרים בדרך: צומת, תמרור, סימון נתיב על הכביש, מעבר חצייה, כביש משובש מכשול בדרך – כל אלה יכולים ללמד אותנו על הצפוי לנו בדרך והם סימנים מעידים. פעולות המתחייבות ממסרים אלה הן: האטה (או עצירה), פנייה או סטייה מהדרך.

- **הסביבה כמקור מידע** – בעת הליכה ונהיגה אנו קולטים מסרים לא מעטים מהסביבה, מתנאי הדרך, מתנאי הראות ומתנאי מזג האוויר שיש להתייחס אליהם, הן כנהג והן כהולך רגל. דוגמאות לגורמים המשפיעים על הראות ועל ההתנהגות בכביש: שמש מסנוורת, ערפל, גשם, שלג, חושך. תנאי מזג האוויר המשפיעים על הנהיגה הם, למשל, גשם, רוחות חזקות, שלג. בכל המקרים שהוצגו יש להפחית את המהירות, ולשמור על מרחק גדול יותר מכלי הרכב הנוסע לפניכם. אולם, יש להגיב אליהם גם בהתאם למגבלה הייחודית שהם יוצרים. למשל, חשכה

מחייבת הדלקת אורות, או ענידת מחזירי אור על-ידי הולכי רגל או רוכבי אופניים; בגשם מתחייבת הפעלת מגבים, האטה, הליכה במרחק מהכביש ומודעות לשדה הראייה המוגבל.

- **מיקום** – מקום הנהיגה: לסוג הכביש נודעת משמעות רבה בכל הנוגע למצבי סיכון. כך למשל, בתוך העיר (דרך עירונית) הסיכוי שניתקל בגמל החוצה את הכביש קלושים, אבל בכביש באר שבע - מצפה רמון (דרך שאינה עירונית) זו סכנה שעלינו להביא בחשבון. בנהיגה בכביש מהיר יש להביא בחשבון השתלבות של כלי רכב מימין, מצב שאיננו נתקלים בו בכביש הררי, צר ותלול. לכל תוואי דרך הסיכונים המאפיינים אותו.

זמן – אירועים העלולים להתרחש בנתיב הנסיעה בהתייחס לשעת הנסיעה ביום או לפרק היום שבו היא נערכת. לדוגמה, נסיעה באזור בית-ספר בתחילת יום הלימודים או בסיומו כשילדים רבים נמצאים בדרכים; יציאה מהערים בשעות אחר הצהריים או כניסה לעיר בשעות הבוקר, שעות שבהן נתיבי הנסיעה עמוסים מאוד. בשעות בלילה הנהג נאלץ לעיתים להתמודד עם בעלי חיים הנמשכים אל אלומת האור וחוצים לפתע את הדרך, או עם נהגים היוצאים ממקומות בילוי ונהגים בפראות. כל אלה הם סימנים מעידים עבור הנהג.

משתמשי דרך אחרים משמשים מוקד מסרים המתייחס למכלול כלי הרכב, לאנשים ואפילו לבעלי החיים החוצים, הפוסעים בנתיב הנסיעה או נמצאים בקרבתו. מדובר במשתמשים העלולים לשבש את מהלך הנסיעה ואף להגביר את הסיכוי לתאונת דרכים. כנהגים, חשוב שנשים לב למשתמשי דרך אחרים על הכביש, נהיה מודעים למה שהם עשויים לעשות ונעריך את מידת הסיכון לתאונת דרכים הנובעת מפעולותיהם.

- **רוכבי אופניים רגילים או חשמליים** – רוכבי האופניים מתקשים להיות יציבים ולשלוט באופניהם משום שהם תלויים בכוחות פיזיים ובשיווי משקל. לכן, חשוב לשמור מרחק מרוכבי אופניים מלפנים, מאחור ומהצד, ולשים לב להתנהגותם. לדוגמה: בגלל שלולית על הכביש סביר להניח, שרוכב האופניים יסטה מהנתיב וינסה לעקוף אותה. או, כשרוכב אופניים מביט שמאלה מעבר לכתפו, סביר להניח שהוא עומד לסטות שמאלה.
- **רוכבי אופנוע** – כמו ביחס לרוכבי האופניים, גם באופנועים לא קל להבחין, בעיקר בשעות הזריחה והחשכה. כמו רוכבי האופניים, גם האופנוענים בורחים מתלוליות ומשקעים בכביש ועוקפים כלי רכב העומדים בפקקים וברמזורים מימנם ומשמאלם. יש להיזהר במיוחד בצמתים. שכן, הם בולטים פחות מכלי רכב רגילים. עם זאת, בניגוד לרוכבי האופניים, רוכבי האופנועים נוסעים במהירות, ועלולים להופיע מצדי המכונית ללא כל התרעה.
- **כלי רכב אחרים** – למשל, דרכי התנהגות שונות של נהגים עשויות לגרום למצב העלול לסכן אותנו. לדוגמה: נהג המזגזג בין נתיבים, נהג המהסס בנהיגה כי אינו מכיר את הדרך ועלול לעצור פתאום או לבצע פנייה חדה כאשר ימצא את מבוקשו, נהג הסוטה בפתאומיות מהדרך, מכונית שעצרה ונוסע שעלול לפתוח באופן פתאומי את הדלת הפונה לנתיב הנסיעה כדי לרדת.

למורה – שאלו את התלמידים:

איזה מידע אנחנו יכולים לדלות מכלי רכב אחרים בדרך? ציינו דוגמה מהכתוב שלהלן, וקבלו תשובות נוספות מהתלמידים. הוסיפו הסברים בסיכום הדיון המתייחסים לכל דוגמה.

תשובות אפשריות:

- אורות אדומים נדלקים מאחור – "אני מאט".
- הבהוב לבן, צהוב או כתום בצד אחד – "אני סוטה או פונה באותו כיוון".
- הבהוב כל מחווני הכיוון – "אני במצוקה".
- נסיעה בזיג-זג – "אני עייף / שיכור / מדבר בטלפון או מסמס / בתקלה".
- משולש אזהרה או פנסי חירום מעידים, שהרכב חונה בעקבות תקלה וכנראה מישהו נמצא בקרבתו. כך גם לגבי רכב שמכסה מנועו או תא המטען שלו פתוחים.

אנשים כמקור מידע – קבוצות האנשים המשדרות לנו מסרים: הולכי רגל, נהגים, הנוסעים ברכב שלנו, הנוסעים בכלי הרכב האחרים. המסרים מועברים בשפה מילולית ובשפת הגוף (תנועות ידיים, תנועה במרחב, עוויתות פנים וקשר עין). לדוגמה: כאשר נהג עוצר במעבר חצייה מרומזר, רצוי שהולך הרגל ינסה ליצור איתו קשר עין ולוודא שהוא רואה אותו. נהגים ומשתמשי דרך אחרים צריכים למיין את המסרים, לפענח אותם, להחליט אילו מהם רלוונטיים, להבחין בין עיקר לטפל, להבין מהי משמעותו של המסר, ולאור משמעותו העיקרית - לקבל החלטה כיצד להתנהג. כנהגים, חשוב שנתייחס לכל הולכי הרגל הנמצאים בנתיב הנסיעה או העומדים לחצות אותו, כסימן המעיד על אפשרות להיווצרות מצב שיש בו סכנה, וחשוב שהנהגים ינסו להעריך מה הולכי הרגל עומדים לעשות.

סימנים מעידים והערכת גורמי סיכון

היכולת לצפות סכנה כוללת לא רק את האבחנה בסכנות הנראות לעין, כמו רכב הנוסע מולך בנתיב הלא נכון, אלא גם את היכולת להעריך מצב סיכון. לדוגמה: כאשר נהג רכב פרטי נוסע בכביש בעל נתיב אחד, ובנתיב הנגדי עומד אוטובוס בתחנה. במדרכה בשולי הנתיב של נהג הרכב הפרטי נראה אדם המסב את מבטו לעבר האוטובוס (קליטת סכנה אורבת). על הנהג להעריך את מידת הסיכוי שהולך הרגל יחליט לחצות את הכביש כדי להגיע לאוטובוס (הערכת האיום). לאחר שהוא מעריך שהוא אכן עלול לחצות את הכביש, הוא מחליט להאט (בחירת הפעולה הנדרשת) והוא אכן מאט (יישום הפעולה).

לסיכום - היכולת להעריך סימנים מעידים קשורה לארבעה כישורים המעורבים בתהליך:

- קליטת הסכנה האורבת
- הערכת האיום
- בחירת הפעולה הנדרשת להימנעות מהסכנה
- יישום הפעולה הנבחרת

פעילות 2: הערכת מצבי סיכון

בפעילות זו ננסה לחזק את יכולתם של המשתתפים לזהות סימנים מעידים במהלך הנהיגה באמצעות סרטונים קצרים. בכל סרטון מופיעים כמה סימנים מעידים שעל המשתתפים לזהות. חשוב לציין, שאין מדובר במבחן אישי של המשתתפים הבודק באיזו מידה הם זיהו את כל הסימנים המעידים, אלא בכלי המאפשר פיתוח חשיבה ותודעת סיכון המכונה "ראייה תעבורתית" – היכולת להבחין באופן כולל במתרחש בדרך המשלבת חיזוי אירועים צפויים על-פי סימנים מעידים. גישה זו מאפשרת לנהגים למקד את תשומת ליבם בסימנים או באירועים המתרחשים במהלך הנהיגה והם בבחינת אותות אזהרה. סימנים אלה מאפשרים לקבל החלטות, להתייחס באופן הולם ובכך לסייע למניעת תאונת דרכים.

המטרה: לחזק את יכולתם של המשתתפים לזהות סימנים מעידים במהלך הנהיגה.

מהלך הפעילות:

צפייה בסרטון [ליווי לחיים - נהיגה בעיר בתנועה כבדה](https://www.youtube.com/watch?v=nfxNh49ouBg) (רלב"ד, 5:45 דקות) העוסק בליווי נהג צעיר ובהכרת סימנים מעידים (<https://www.youtube.com/watch?v=nfxNh49ouBg>)
התלמידים ירשמו את הסימנים המעידים שבהם הבחינו בסרטון.
דיון: ברור משמעותם של הסימנים המעידים והתגובות הרצויות של הנהג.

פעילות 3: הערכת מצבי סיכון

המטרה: לחזק את יכולתם של המשתתפים לזהות סימנים מעידים במהלך הנהיגה.

מהלך הפעילות:

שלב א: צפו בשלושת הסרטים הרשומים למטה.
זהו את הסימנים המעידים בכל אחד מהסרטים והתייחסו אליהם בטבלה המצורפת (נספח 2)
1 מצא את הסימנים המעידים (הרלב"ד, 0:50 דקות)

2 סימנים מעידים הולכי רגל (הרלב"ד, 1:55 דקות)

3 מצא את הסימנים המעידים 4 (1:11 דקות)

שלב ב': לגבי כל סרטון, מיינו את הסימנים המעידים לפי מקורותיהם (הסביבה, משתמשי הדרך האחרים, הזמן, המקום, וסוג הדרך) – נספח 3

למורה: דוגמאות לסימנים מעידים המופיעים בשלושת הסרטים מוצגים בנספח 1.

למורה:

היכולת לזהות סימנים מעידים וגורמי סיכון יכולה להתפתח באמצעות תרגול. בנספח 4 מוצעים סרטים נוספים רבים שכדאי לצפות גם בהם בכיתה, או להציע לתלמידים לצפות בהם בבית לצורך שיפור מיומנותם בנושא.

סיכום

כל סימן מעיד מזמין תגובה נכונה כאילו שהאירוע הצפוי עומד להתרחש בוודאות. ולכן, אירועים בדרך הנתפסים כמפתיעים אינם צריכים להפתיע נהג מיומן שצופה התרחשויות על-פי סימנים מעידים. נהיגה חושפת את הנהג לאירועים שונים המתרחשים בנתיב הנסיעה ובסביבתו. האירועים בדרך נקלטים בחושיו של הנהג - הראייה והשמיעה, והקצב שלהם מהיר מאוד ומשתנה, בין השאר, בהתאם לסוג הדרך, לצפיפות התנועה ולהתנהגותם של הולכי הרגל. לנהג אסור להחמיץ אפילו אירוע אחד שיכול להיות בעל משמעות ביחס אליו, ועליו להחליט כיצד להגיב לכל אירוע.

"ראייה תעבורתית" היא היכולת להבחין במכלול הדברים המתרחשים, בדרך המשלבת גם חיזוי אירועים צפויים על-פי סימנים מעידים.

נספח 1 למורה:

סימנים מעידים שעל התלמידים לזהות בסרטונים:

סרטון מס' 1: דרך עירונית - משתמשי דרך שונים: מכוניות והולכי רגל, שעות היום.

ובנוסף:

1. רכב הנוסע בשמאל הדרך

2. סימנים על הכביש

3. עגלה עם סוס בדרך

4. רמזור

5. תמרורים שונים

6. צמתים

סרטון מס' 2: דרך עירונית – משתמשי דרך שונים: מכוניות, הולכי רגל, שעות היום. ובנוסף:

1. ילד רץ לכביש אחרי כדור

2. מעבר חצייה ומשמרות זה"ב

3. אדם חוצה את הכביש במקום לא מוסדר

4. אישה קופצת לכביש

5. אדם חוצה בהיסח דעת (מדבר בטלפון הנייד) את הכביש במקום לא מוסדר

6. אופניים בדרך

7. ילדה על שפת הכביש מתכוננת לחצות

8. אנשים חוצים בריצה את הכביש

9. אדם נכנס לרכב שעצר בשול הדרך

10. אישה חוצה במעבר חצייה

11. מדרכה

12. אדם עובר בין מכוניות חונות

13. רוכבי אופניים על המדרכה

14. אישה עם ילדים חוצים כביש

15. תמרורים שונים

16. צמתים

סרטון מס' 3: דרך שאינה עירונית אזורית ודרך מקומית, משתמשי דרך שונים, מכוניות והולכי רגל, בשעות היום.

בנוסף:

1. צמתים
2. תמרורים שונים – תמרור עצור
3. מעברי חצייה
4. מעגלי תנועה
5. השתלבות מכוניות בכביש
6. כבישים בעלי כמה נתיבים

נספח 2 : דף רישום סימנים מעידים

סרטון מס' _____			
תגובה רצויה	משמעות הסימן	סימנים מעידים	
			1
			2
			3
			4
			5
			6
			7
			8
			9
			10
			11
			12
			13
			14
			15
			16
			17
			18
			19

נספח 3:

מיון הסימנים המעידים לפי מקורותיהם:

מס' סרטון וסימן	דרך	זמן	סביבה	משתמשי דרך אחרים	אחר

